

DAGENS FRÅGOR

Remissdebatten

Man har klagat över att riksdagen kommer bort vid riksdagens högtidliga öppnande. Att de uniformsberättigades prakt, sessorna och lillprinsen, hovfruntimbrena och corps diplomatique helt konkurrerar ut den vadmalsgråa folkvalda hopen.

Litet i efterhand kommer riksdagen onekligen också i debatten kring statsverkspropositionen. Dagstidningarna utnyttjar sin jus primae noctis redan för sina 11-januari-nummer. Vad olika intressenter har att vänta, respektive frukta av budgeten presenteras då med nyhetens läsvärde. Samma kväll framför finansministern den TV-sminkade versionen av »en målmedveten och framsynt politik». Om konjunkturbedömningen, budgetens samhällsekonomiska konsekvenser, perspektivet på längre sikt osv. säger därefter »Affärsvärlden», »Finanstidningen», »Ekonomisk Revy» och andra ungefär vad som ur saklig synpunkt sägas kan. Utökad med några skedblad efter kloka gubbars recept idisslas detsamma vid Nationalekonomiska Föreningens i Stockholm traditionella husförhör med finansministern. Vad blir väl övrigt?

Under sådana förhållanden är det förklarligt, att det egentliga intresset i remissdebatterna kommit att knytas till antydningar om partiernas taktiska manövrering.

Alla de tre borgerliga partiledarna valde i år att vara återhållsamma i sina attacker mot regeringen. Höstens valresultat hade ju stärkt regerings-

partiets skansar: ATP ligger fast, om- sen väl också. På andra omstridda punkter åter har regeringen konsoliderat ställningen genom att dra sig tillbaka till positioner, som är lättare att försvara: exempel på sådan reträtt ger bostadssubventionerna och handläggandet av statsupplåningen.

Inte att undra på, att det blev mera ros än ris åt regeringen (och i förbifarten också en ohlinsk ros åt 80-åringen Wigforss). I sin sedvanliga 45-minuters professorsföreläsning berömde Ohlin socialdemokraterna för deras »rättning mot mitten». (Hur var det nu det högsta betyget hette förr i världen vid våra gamla akademier? Jovisst: par nobis — lika bra som jag själv.) Och Hedlund fann förklaringen till regeringens framgång i dess »moderata» politik.

Det är jämntunga lag som tampus vid dragkampsrepet. Bakom regeringen står, som hr Ewerlöf erinrade om, 47,8% av väljarna, bakom den borgerliga oppositionen 47,7%. »Hur skall-vi-komma-ur-dödläget?» har blivit en väsentlig fråga.

Av den nye oppositionsledaren, Ohlin, besvarades frågan på ett inte överraskande sätt genom en propos om samarbete mellan folkpartiet och socialdemokraterna. Hos Hedlund hade borgerlig samling blivit till en »allmän medborgerlig samling». Och inte ens Hjalmarson, som onekligen gjort mer än någon annan för att röja vägen för borgerlig samverkan, ansåg det lönt att ta upp detta tema. Också han efterlyste »en bred politisk samling», när-

mast för att skapa förutsättningar för kostnadssänkande insatser ute i arbetslivet.

Det vore synd att säga, att inviterna togs positivt upp från socialdemokratisk sida. Regeringspartiet är sig selv nok. Sträng raljerade över att t. o. m. herr Hedlund, »trots sin erkänt jordbunda natur», placerat sig så i abstraktionens värld, att han tänkte sig en annan svensk regering än den nu sittande. Och statsministern befarade att Ohlins myckna tal om vänskap skulle resultera i en ovänskap för livet, därför att man inte lyckats bli vänner.

Att önsknings inte alltid tål konfrontationen med konkreta svårigheter fick man en påminnelse om, då socialdemokratiska gruppledaren i Andra kammaren, Gustafsson i Stockholm, pläderade för att aktualisera 1959 års förslag om ökad energiskatt. I uppfattningen om toleråbelt maximum för det totala skattetrycket går ju en gränslinje mellan socialism och borgerlighet. Tydligt är, att det borgerliga parti, som vill komma till separatuppgörelse med socialisterna, måste gå över den gränsen. Ur borgerlig synpunkt vill man hoppas, att finansministern inte hade profetians gåva i den stund, då han till kammarprotokollet dikterade: »Det är ju möjligt att herr Ohlin även där kommer oss till mötes på samma hyggliga och beskedliga sätt som han gjort i andra rikspolitiska frågor.»

1961 års remissdebatt torde knappast gå till hävderna som en historiens milstolpe.

Kommunreformen

Sällan har ett statligt utredningsbetänkande förmått engagera politiska dagspresskommentatorer i så hög grad som det principförslag till en ny kommunreform, vilket kanslirådet Nils

Hedfors och hans medsakkunniga presenterade i början av februari. Landet över, även i mindre tidningar som annars avstår från lyxen av ledarspalt, har förslaget stötts och blötts ur mångahanda synvinklar. Betecknande för debatten har varit önskemålen om mer konkreta kommunindelingsförslag — indelningssakkunniga har nöjt sig med principangivelser och överlåtit på länsstyrelser och kommuner att själva praktiskt tillämpa principen.

Om pressdebatten kan också nämnas att den nya kommunreformen en smula oväntat har fått ett mycket positivt mottagande på konservativt håll, där man i flera tidningar till och med har gjort invändningar mot socialdemokratiska kollegers tendens att förorda skynda-långsamt-linjen. Åtskilliga högertidningar har gjort gällande att när nu en ny kommunindelning ändå ser ut att vara oundviklig så är det vettigare att driva den igenom snabbt än att segdraga och förhala reformen.

Nyckelord i utredningsbetänkandet är frivillig och enhetlig. Kommun-sammanslagning skall ske frivilligt från kommunernas sida, den skall leda till en enhetlig kommuntyp — stadsförbundet har genom sina utredningsrepresentanter vagt protesterat och förordat fortsatt utredning i det stycket.

1952 års kommunreform skar ner antalet primärkommuner till drygt 1 000. Då utgick man från att ett befolkningsunderlag på 3 000–4 000 skulle vara nog för den kommunala verksamheten. Nu förordas befolkningssiffran 8 000 som minimal. Enhetsskola men också åldringsvård, socialvård i övrigt och hälsovård nämns som de främsta kommunala arbetsuppgifter, vilkas fullgörande skulle tarva minst det underlaget. I en lång rad fall kommer minimitalet att överskridas, i synnerhet i de fall där

stad och kringliggande landskommuner kommer att föras samman i den av utredningen tänkta enhetskommunen.

Utredningen betonar också starkt näringsgeografiska aspekter på kommunindelningen: handel, industri och kommunikationer är faktorer att räkna med om man skall nå en naturlig kommunaladministrativ indelning, helst med en av den blivande storkommunens invånare såsom attraktiv och naturlig accepterad centralort som kärna.

Den främsta invändningen hittills mot indelningssakkunnigas principförslag har baserats på önskemålet att bevara den kommunala självstyrelsen. Detta har förts fram från alla håll och man har gjort gällande att växande kommuner innebär krympande självstyre. Mot detta har kommunreformens förespråkare — såvitt vi kan finna med framgång — hävdatt att 60-, 70- och 80-talens Sverige är och blir ett helt annat än 1800-talets, ja än till och med 30- och 40-talens. Kommunikationerna har utvecklats, bilismen är ett faktum, de mindre enheternas gränser är inte längre naturliga. Det kan också framhållas att självstyrelsen i kommunerna hotas väl så mycket av de alternativ till storkommunen, som är tänkbara. Det är bl. a. kommunalförbund, där man avhänder sig möjligheten att direkt i egna kommunala församlingar påverka utformning och finansiering av kommunal verksamhet. Väljer man det orimliga alternativet att låta allt förbli som det är med små, i varje fall alltför små kommunala enheter så för detta med sig tvånget — om det nu känns som tvång är en annan sak — att titta statsbidrag där kommunens egna resurser inte förslår. Och tar man emot statsbidrag, tvingas man också till den inskränkning i det kommunala självstyret som accepterandet av statliga myn-

digheters villkor för bidrags utfående innebär.

I ett mindre antal kommuner blir det färre förtroendeuppdrag, färre kommunalt aktiva medborgare. Den invändningen mot en kommunreform är också vanlig i pressen. Den kan inte utan vidare avvisas — men utan tvekan kan man motverka en del av skadan genom att helt enkelt införa vissa begränsningar i rätten att ta emot kommunala uppdrag. Det florerande mångsyssleriet skulle effektivt kunna botas genom något stadgande av det slaget i samband med kommunindelningsreformen.

Det alldeles avgörande argumentet för kommunreformen finns att hämta i utredningens siffermaterial. Drygt 36 procent av dagens svenska kommuner kommer nu inte upp ens i 3 000 invånare. 1975 har drygt 40 procent av kommunerna fallit ned under strecket 3 000. Vid mitten av 1970-talet kan 80 procent av svenska folket beräknas vara bosatta i städer och tätorter och bara 20 procent på den egentliga landsbygden. Enhetsskolan kräver för högstadiet ett underlag på 7 500 invånare. Vill vi ha det ena, måste vi ta det andra — vill vi kommunalt driva skolväsende, viss hälso- och sjukvård, socialvård, åldringsvård osv., måste vi skapa kommunala enheter som rör med uppgifterna.

»Algérie algérienne»?

Efter sin överraskande stora seger i folkomröstningen har de Gaulle starka kort på handen i det politiska spelet om Algeriets framtid.

Det skulle emellertid inte vara likt honom att visa sina kort eller att släppa något av dem från sig förrän han ser en möjlighet till en avgörande framgång för sin linje — ett algeriskt Algeriet i nära förbund med Frank-

rike och byggt på en samverkan mellan arabiska och franska invånare i landet.

Det har vid åtskilliga tillfällen förfallit som om denna målsättning vore utopisk. Av och till har också kritiska röster förklarat att hans politik vore fullkomligt verklighetsfrämmande, därför att varken de franska eller de arabiska folkelementen kunde tänkas engagera sig för den. Vad de franska invånarna i Algeriet beträffar torde de senaste månadernas utveckling ha gjort det klart för dem att programmet »l'Algérie française» är ohållbart. De har då bara två alternativ, att stödja de Gaulle — eller att förbereda emigration eller åtminstone flyttning till den del av Algeriet, som fransmännen kan antagas försöka behålla även om landet skulle bli helt självständigt.

Vad araberna angår, torde huvudparten fortfarande inta en avvaktande attityd, medan en minoritet engagerar sig för fransmännen lika energiskt som en annan för F.L.N. Men bland den stora massan araber lär de Gaulle och hans politik omfattas med större sympati och förtroende än för något år sedan. De Gaulle har i handling visat att han varit stark nog att bryta de franska extremisternas motstånd, samtidigt som han lyckats alltmer försvaga F.L.N:s militära positioner. Den arabiska befolkningen har för första gången i mannaminne fått se en fransk statsman, som handlar med kraft och vars löften förtjänar tilltro.

I samband med de Gaulles senaste besök i Algeriet förekom bl. a. i Algier arabiska massdemonstrationer, som allmänt tolkats som ett uttryck för att F.L.N. hade en starkare ställning bland arabbefolkningen i städerna än vad som tidigare antagits vara fallet. Efter hand har emellertid vissa uppgifter framkommit, som ställer dessa demonstrationer i ett annat ljus.

De lär i själva verket ha organiserats av de liberala franska element, som tror på de Gaulles linje, i avsikt att stödja honom under hans besök i Algeriet och göra ett motdrag till befarade extremistdemonstrationer. Anslutningen bland araberna blev överväldigande. Men F.L.N. regisserade mycket skickligt en infiltration i demonstrationerna: ropen »leve de Gaulle» blandades med F.L.N.-agenternas rop »leve Ferhat Abbas» och här och var höjdes F.L.N:s fana i demonstrationstågen. På detta sätt kunde F.L.N. ge ett sken av att demonstranterna företrädde dess sak — och därmed att den stora massan arabiska stadsinneväsnare sympatiserade med F.L.N. — trots att flertalet demonstranter lär ha varit ute i annat ärende.

För närvarande synes den franske presidenten med karakteristisk varsamhet förbereda avgörande förhandlingar med F.L.N.

Upprorsmännens utgångsläge för förhandlingar är näppeligen starkare nu än för ett par år sedan — trots vapenleveranserna från östblocket. Till kommunistiska frivilligkårer har det ännu inte kommit, och man kan betvivla att sådana någonsin organiseras. I vart fall är det svårt att se var de egentligen skulle sättas in. Både de tunisiska och marockanska statsledningarna vet mycket väl att om de tog emot frivilligkårer från östblocket skulle deras länder förvandlas till sovjetiska vasallstater, där de nu ledande skikten likviderades på klassiskt sätt.

Och vapenleveranserna till F.L.N. kan i och för sig inte få avgörande betydelse. Dess förband kan numera knappast alls tränga igenom den franska spärren mot Tunisien och endast i obetydlig omfattning över gränsen mot Marocko. För att forcera dessa spärrar måste F.L.N. sätta upp

förband opererande i stor skala med artilleri, pansartrupper, flygunderstöd etc. Flygunderstöd kräver emellertid basering i ett angränsande land — men utsikterna därtill torde vara små. Att bryta spärrarna med artilleri och pansartrupp är visserligen möjligt — men få saker skulle förmodligen glädja den franska arméledningen så mycket som ett tillfälle att möta en F.L.N.-armé i reguljära militära operationer. Fransmännens resurser — kvantitativt och kvalitativt — om det skulle komma till dylika strider, är förkrossande överlägsna.

Under tiden försvagas F.L.N.-rörelsens guerillaoperationer på den algeriska landsbygden i brist på underhåll med vapen, ammunition och soldater.

Det senaste halvårets aktioner från F.L.N.-ledningens sida förefaller att vara uttryck för en alltmer desperat attityd. Måhända är det möjligt att denna ledning till sist bestämmer sig för att acceptera den typ av förhandlingar, som de Gaulle synes vara fast besluten att driva fram — nämligen en rundabordskonferens med företrädare för alla relevanta opinions- och befolkningsgrupper i Algeriet. I längden kan dock inte F.L.N införa världsoptionen hävda — med utsikt att bli trodd — att den ensam representerar den arabiska befolkningen, därför att den gripit till vapen.

Västtyskland och Polen

Man bör se de polsk-tyska förhållandena i ett större historiskt sammanhang för att förstå de svårigheter som uppstått efter det senaste världskriget i relationerna mellan Västtyskland och Polen. Det sistnämnda landet firar just nu tusenårs-jubileum som stat — och ungefär samma tidsrymd uppfyller dess kamp med tyskarna. Denna kamp vilade för längre perioder endast när Tyskland var uppdelat i

hundratals små hertigdömen och därigenom var försvagat, eller under kortare avspänningsperioder. Den senaste inleddes med den polsk-tyska non-aggressionspakten 1934, vilken slutade i ett oerhört blodbad under sex års krig och ockupation. Landet förlorade då nästan sex miljoner invånare — alltså nästan lika mycket som hela Sveriges befolkning — därav tre miljoner judar, huvudsakligen i koncentrationsläger. Annorlunda uttryckt: förlusten var 260 människor per tusen invånare, dvs. femton gånger så stor som t. ex. Tjeckoslovakiens och Frankrikes, trettio gånger så stor som Belgiens och sjuttiotre gånger Norges. Polen förlorade samtidigt omkring femtio miljarder förkrigsdollar i materiella värden — lika mycket som hundra dåvarande statsbudgeter. Nationalförmögenheten minskades med 38% medan Frankrikes med endast 1,5% och Storbritanniens med 0,8%. Hitlers förföljelser riktade sig särskilt mot de polska intellektuella: 7 400 läkare, 5 000 lärare, 4 500 advokater, över 1 000 domare, 2 600 präster och omkring sexhundra vetenskapsmän, författare osv. betalade med sina liv Hitlers teorier om den germanska rasens överlägsenhet.

Som ett slags kompensation — för allt detta lidande och alla förluster har Polen fått återta områdena fram till Oder-Neisselinjen. Territoriet har under sjuhundra år tillhört Tyskland, men omkring sex miljoner tyskar flydde därifrån på Hitlers uppmaning inför den sovjetryska framfarten. Över en halv miljon ivägskickades av polackerna samtidigt som tjeckerna utvisade sudettyskarna. Dessutom återvände 250 000 till Väst- och delvis Östtyskland 1955-59 efter en överenskommelse mellan Röda korsen i Bonn och Warszawa. I dag finns det i hela Polen enligt officiella siffror mellan 35-45 000 tyskar. De erövrade västom-

råderna bebos nu av mer än sju miljoner polacker, och 2,5 miljoner polska barn har redan fötts där.

Enligt Potsdamkonferensen — juli-augusti 1945 — tilläts Polen att genomföra folkförflyttningar, men beslutet om de erövrade områdenas slutliga öde har framskjutits till det tyska fredsavtalet. År 1959 uttalade sig emellertid de Gaulle bestämt för den nya polska västgränsen genom att fastslå att samtliga gränser i Europa, inklusive den s. k. Oder-Neisselinjen, borde betraktas som definitiva. Presidentens uttalande upprepades i deputeradekammaren av premiärminister Debré samt vid olika tillfällen av det franska utrikesdepartementet. Övriga västmaktsregeringar föredrar däremot att vänta på fredsavtalet. Den allmänna opinionen i dessa länder — har dock upprepade gånger antytt att den godtar den aktuella gränsdragningen. Både Times, Le Monde, N-Y Times och andra stora västerländska tidningar har många gånger uttalat sig till dess förmån. Den västtyska pressen har flera gånger betonat att ingen i västerlandet faktiskt längre tror på någon gränsändring. Sovjet och hela östblocket har sedan länge erkänt Oder-Neissegränsen som slutgiltig och Östtysklands Ulbricht har vid flera tillfällen kallat den för en »fredsgräns».

I Västtyskland är inställningen mera nyanserad, icke minst på grund av det moraliska skuldproblemet. Sålunda erkänner t. ex. f. statspresidenten Heuss oförbehållsamt tyskarnas ansvar för Hitlers ogärningar, och socialdemokraternas vice ordförande Carlo Schmidt sade för ett par år sedan i Warszawa, att han inte ens vågar be polackerna om förlåtelse. De största tidningarna, såsom Frankfurter Allgemeine Zeitung, Die Zeit och många andra har vid flera tillfällen uttalat, att ingenting kan rädda östområdena

och att normalisering av förhållandena till Polen skulle vara politiskt klokast. Flyktingarnas talrika pressorgan och deras olika föreningar, såsom den största schlesiska, preussiska osv., förbehåller sig emellertid rätten att — utan våld — återfå sina forna territorier. Deras propaganda har intensifierats sedan våren 1960 i samband med allmänna val i september i år och fick stöd hos både statspresidenten Lübke och dr Adenauer och hans ställföreträdare prof. Erhard, säkert med vederbörlig hänsyn till att var femte väljare är en östflykting. Detta formella stöd framkallade kraftiga polska protester i form av två noter — i juli och i oktober — till samtliga tolv NATO-länder samt en gemensam polsk-sovjetisk-tjeckisk-östtysk demarche hos de forna allierade. Trots detta har västtyska regeringens inställning ändrat sig föga, men vid årsskiftet kom plötsligt, i och med Kruppdirektören Beitz' två resor till Warszawa, den preliminära »handelskontakt» till stånd, vilken enligt Bonns meddelanden den 24 januari skall leda till direkta diskussioner med de polska myndigheterna.

Kennedys strävan att utjämna terrängen innan något initiativ i förhållandet till Ryssland tas spelade säkert en stor roll i detta sammanhang. Sovjet får inte vara den enda garanten för Polens västgräns bland stormakterna och ett sådant initiativ måste på grund av Polens läge och inrikespolitiska halvfrihet omfatta även detta land. Saken visade sig emellertid vara ganska komplicerad: Gomulka yttrade den 22 januari, att endast Oder-Neissegränsens oförbehållsamma erkännande kan accepteras av Warszawa, medan Bonn i sin tur vill undantaga just denna fråga under de förestående diskussionerna. Än så länge stannar alltså hela normaliseringen vid planer för »handelsmissio-

ner», vilka enligt Västtyskland skall upprättas i de bägge länderna — en gest som bör tillfredsställa både flyktingarna och Washington men knappast motparten.

Den engelska universitetsreformen

De engelska universiteterna har genomgått en märklig utveckling efter det senaste världskriget. Ännu under 1930-talet stod de gamla traditionsrika lärosätena i Oxford och Cambridge i första hand öppna för dem som kunde åberopa familjetraditioner, förmögenhet och relationer. Efter år 1945 har de objektiva meriterna i betyg och examen i allt större utsträckning trängt undan börden och penningen som urvalsgrunder. Engelsmännen anser att detta är en riktig utveckling både med hänsyn till rättvisan och effektiviteten.

Nya samhällsgrupper är numera rikt företrädade vid universiteterna. Enligt uppgift kommer inte mindre än 20% av studenterna från arbetarhem. Studenterna är också föremål för myndigheternas särskilda omvårdnad. Före kriget kunde bara en mindre del av dem få stipendier för studieuppehållet. Nu har förhållandena radikalt förändrats. Ungefär 80% av de inskrivna studenterna får numera universitetsstipendier, som är dels statliga, dels kommunala och generöst tilltagna. Maximibeloppet överstiger 400 pund om året. Demokratiseringen av det engelska universitetsväsendet har redan nått väsentligt längre än t. ex. i Sverige och detta utan att examenskraven sänkts eller universitetstraditionerna nämnvärt förändrats.

Behovsprövning föregår utdelandet av stipendierna. Har föräldrarna mer än 2 000 pounds årlig inkomst, kan barnen inte få stipendier. Inkomstgränsen är visserligen så pass hög, att barn till akademiker ofta kan bli stipendiater,

men man diskuterar ändå allvarligt en ytterligare liberalisering av behovsprövningen, så att inte eleverna i samhällets mellanskikt utesluts från stipendier och högre utbildning. Studielån är nämligen ovanliga liksom förvärvsarbete under studieåren. Även i Oxford och Cambridge är 80% av studenterna stipendiater.

Tillträdet till universiteterna är begränsat och betygfordringarna därför höga. Medan studentantalet i Sverige uppges vara 0,33 pr 100 invånare, är det i Storbritannien bara 0,16. Å andra sidan är studietiden i England förhållandevis kort. Skolorna är endast preparerande, medan själva examinationen omhändertas av byråer, som är knutna till universiteterna. Varje examen behandlas på samma sätt som en svensk privatist.

Rektor Erik Sandberg i Falun lämnar dessa uppgifter i en utmärkt översikt över det engelska examensväsendet (Aktuellt från Skolöverstyrelsen nr 41/1960). En årsklass barn i England och Wales uppgår till omkring 600 000 mot 100 000 för Sverige. Redan i 11-årsåldern genomgår de engelska skolbarnen sin första examination i samband med uppdelningen i grammar, technical och modern schools. Redan detta urval är strängt: bara 25-30% slussas över till grammar schools. Efter fem år sker nästa urval. Större delen (omkring 90%) av barnen får något slags certifikat efter denna nya examen, men endast en minoritet av dem får fortsätta till den tvååriga högsta klassen. Vid 18 års ålder får eleverna därefter genomgå den tredje examinationen, som för de högst meriterade av dem leder till universitetsstipendier och inträde vid universiteterna. Det lär vara bland de icke tillräckligt högt meriterade, som man möter gruppen »arga, unga män».

Varje universitet tillsätter sin egen examensbyrå — Oxford och Cambridge

har särskild examination i Afrika, Asien och Australien. Byråerna samarbetar, vilket gör att proven blir enhetliga och bedömningen standardiserad över hela landet. Engelsmännen menar att detta examenssystem är överlägset andra skolformer, där den enskilde läraren isolerad till sitt klassrum och sin skola har avgörandet i sin hand. Dessa byråer utför mycket arbete med rättningar, förhör o. a., som nu åligger de svenska skolorna. Man syftar till tidig specialisering av eleverna. Redan i 16-årsåldern väljer de sina ämnen, vilka i examen måste behandlas med både kunskap och moget omdöme.

Oxford och Cambridge drar till sig toppurvalet: de bildar — för att citera Sandberg — högsta nivån i selektionshierarkien. Båda universiteten kräver ännu latinkunskaper av alla studenter. Trots det ändrade urvalet har ingen-

ting förändrats i livet vid de olika colleges. De unga studenterna växer snabbt in i traditionerna och önskar ingen förändring i gudstjänstordning och vardagsceremonier.

Också i yrkesskolorna växer examinationen i betydelse. Kraven på höga betyg blir alltmera utslagsgivande. Det engelska examenssystemet är ett försök att hindra överskott i vissa yrken. Värderingen efter objektiva meriter har helt accepterats av både industrien och hantverket. Vitsord och examen har efter kriget fått en sådan betydelse i det engelska samhället, att reformen enligt Sandberg börjar inge betänksamhet. Samhället håller på att förvandlas till en meritokrati, enligt en fyndig boktitel («The Rise of Meritocracy, An Essay of Education») från år 1958. En ny styrande hierarki växer fram stödd enbart på höga betyg och lyckade examina.